

Nr 45.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till markförvärv m. m. för en försöksgård vid Röbbäcksdalen i Västerbottens län; given Stockholms slott den 2 februari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Såsom en första åtgärd för förverkligandet av det principbeslut om inrättande av en försöksgård m. m. vid Röbbäcksdalen utanför Umeå, som fattades vid 1949 års riksdag, föreslås att mark till försöksgården skall förvärvas och sättas i lämpligt skick. För detta ändamål äskas i propositionen för budgetåret 1951/52 ett investeringsanslag å 412 200 kronor under Statens affärsverksfonder: Domänverket.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 februari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Lingman, fråga om anslag till förvärv av försöksgård vid Röbbäcksdalen i Västerbottens län m. m. och anför därvid.

Inledning.

I sitt betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland (SOU 1946: 16) föreslog norrlandskommittén, att en försöksgård och en central forskningsinstitution för norrländska jordbruksfrågor skulle inrättas vid Röbbäcksdalen utanför Umeå i Västerbottens län. På grundval av betänkandet och de däröver avgivna yttrandena föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 41 till 1949 års riksdag, bland annat, att principbeslut skulle fattas om att inrätta en försöksgård vid nämnda plats och att dit förlägga viss forskningsverksamhet på jordbrukets område. Riksdagen biföll detta förslag (skr. nr 347).

Den 2 december 1949 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående utbyggnaden av den centrala forskningsinstitutionen för norrländska jordbruksfrågor m. m. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade jag den 5 december 1949 såsom sakkunniga generaldirektören E. F. L. Lindeberg, tillika ordförande, överinspektören för försöksväsendet på lantbrukets område Y. A. Gustafsson samt direktören i Sveriges lantbruksförbund E. Sjögren, Stockholm.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen Röbbäcksdalsutredningen, ha den 12 december 1950 avgivit ett delbetänkande angående den första utbyggnaden av försöksgården vid Röbbäcksdalen (stencilerat). De sakkunniga ha tillika överlämnat viss av dem införskaffad utredning i ärendet.

Över betänkandet ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruks-

försök samt länsstyrelserna, lantbruksnämnderna och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i de fyra nordligaste länen utom länsstyrelsen i Västernorrlands län och lantbruksnämnden i Jämtlands län. Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har tillika överlämnat yttrande av försökskollegiet.

I sitt betänkande föreslår utredningen, att den vid 1949 års riksdag i princip beslutade försöksgården vid Röbbäcksdalen nu skall inrättas. Utredningen beräknar kostnaderna för ett första utbyggande av gården till 596 200 kronor och föreslår, att ett anslag av denna storlek skall anvisas för budgetåret 1951/52. Av anslaget avses 280 000 kronor för markförvärv m. m., 5 800 kronor för lantmäteriförrättningar, 101 300 kronor för reglering av avlopp, täckdikning och täckdikningsförsök, 25 100 kronor för anläggning och reparation av vägar, 170 000 kronor för uppförande av ekonomibyggnader och anskaffande av maskiner samt 14 000 kronor för förvaltning av försöksgården. Härjämte hemställer utredningen, att till dess förfogande skall ställas ett belopp av 2 000 kronor till vissa förberedande arbeten vid försöksgården.

Beträffande frågan, vilken forsknings- och försöksverksamhet som lämpligen bör förläggas till försöksgården, uttalar utredningen att den ämnar behandla detta spörsmål i ett följande betänkande. Utredningen anser sig dock redan nu böra föreslå att dels — såsom förut antytts — vissa täckdikningsförsök skola utföras vid gården, dels en provningsavdelning för statens maskinprovningar skall förläggas inom gårdens område.

Jag torde härefter få övergå till en närmare redogörelse för utredningens förslag och de däröver avgivna yttrandena.

Röbbäcksdalsutredningens förslag.

Allmänna synpunkter. Utredningen utgår från att försöksgården skall omfatta samma markområde som norrlandskommittén föreslagit i sitt förenämnda betänkande. Detta område utgöres av ett större antal avstyckade skiften och äges numera av Västerbottens läns landsting, som köpt de olika skiftena från ett flertal enskilda ägare. Tillsammans omfattar området 96,95 hektar åker och 23,85 hektar skog på hemskiten samt 84,91 hektar skog på utskiften. Åkerjorden brukas dels av förutvarande ägare och dels genom landstingets försorg. I senare fallet säljes grödan på rot. Utredningen framhåller, att sistnämnda brukningsförhållande icke är särskilt lämpligt med tanke på att jorden senare skall tagas i anspråk för försöksändamål. Det medför nämligen betydande olägenheter för framtida utläggning av försök. Åkerjorden är därjämte i behov av täckdikning och skiftesindelning. Vidare måste markvägar anläggas och repareras, innan någon egentlig försöksverksamhet kan påbörjas. Enligt utredningen är det även nödvändigt att uppföra vissa ekonomibyggnader samt att anskaffa maskinell utrustning till försöksgården, om denna skall kunna användas för avsett ändamål.

Utredningen framhåller härefter, att vid försöksgården skola beredas möjligheter till försök för statens jordbruksförsök och statens husdjursförsök ävensom för de institutionsfilialer, som kunna komma att förläggas till gården. På grund av nu nämnda förhållanden anser utredningen, att utbyggnaden av forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen bör påbörjas med en utbyggnad av själva försöksgården. Därvid böra i första hand vidtagas följande åtgärder, nämligen förvärv av det för gården avsedda markområdet, hållande av erforderliga lantmåteriförrättningar för sammanläggning av området till en fastighet, reglering av avlopp från området, erforderlig täckdikning, anläggning och reparation av vägar, skiftesindelning samt uppförande av vissa ekonomibyggnader. Denna första utbyggnad av försöksgården bör enligt utredningen vara i huvudsak avslutad inom ett år efter det markområdet förvärvats. Under det därefter följande året bör djur- och maskinuppsättning inköpas samt vissa arbetarbo-städer uppföras. Till sistnämnda frågor förklarar sig dock utredningen ämna återkomma i ett följande betänkande.

Utredningen diskuterar frågan, huruvida den nu ifrågasatta utbyggnaden av försöksgården kan komma att föregripa eller försvåra planläggningen av den blivande forskningsverksamheten vid Röbbäcksdalen. Vid planeringen av försöksgårdens verksamhet måste nämligen bl. a. dennas arealbehov bestämmas redan från början. Utredningen finner emellertid, att den föreslagna arealen icke är för stor redan om hänsyn tages enbart till det behov av mark, som i allmänhet förutsättes föreligga vid en försöksgård. Om hänsyn därjämte tages även till att en forskningsinstitution avses skola förläggas till Röbbäcksdalen, motsvarar nämnda areal enligt utredningen blott minimi-behovet.

I fråga om det totala behovet av byggnader vid Röbbäcksdalen uttalar utredningen, att det icke är möjligt att på nuvarande stadium framlägga förslag i detta hänseende. Utredningen har sålunda endast kunnat taga ställning till frågan om att uppföra vissa ekonomibyggnader. Vid valet av plats för dessa måste emellertid hänsyn tagas till övrig planerad bebyggelse. Utredningen har därför utarbetat en preliminär generalplan för samtliga ifrågasatta byggnader vid Röbbäcksdalen. Något hinder för att redan nu fastställa platsen för försöksgårdens ekonomibyggnader anses icke föreligga.

Slutligen påpekar utredningen i detta sammanhang, att ett iordningställande av försöksgården, även om denna gård behövs för hela den vid Röbbäcksdalen planerade verksamheten, icke torde vara en förutsättning för samtliga de institutioner, vilka avses skola förläggas dit. Detta gäller bl. a. den filial för statens maskin- och redskapsprovninganstalter, till vilken anstalternas styrelse begärt medel i anslagsäskandena för budgetåret 1951/52.

Markförvärv m. m. Utredningen har fört förhandlingar med representanter för Västerbottens läns landsting om överlåtelse av ifrågavarande område till kronan. Vid dessa förhandlingar har utredningen särskilt övervägt, om skogen å utskiftena bör ingå i försöksgården. Detta var norrlandskommitténs mening. Utredningen delar denna uppfattning, enär den sammanlagda

arealen skog å utskiftena och hemskiftena snarare måste anses vara för liten än för stor. Jämväl skogen å utskiftena bör alltså enligt utredningen förvärvas av kronan till försöksgården.

Av handlingar, som fogats vid betänkandet, framgår att vid berörda förhandlingar preliminär överenskommelse träffats om att ifrågavarande mark den 1 juli 1951 skall överlätas till kronan för en köpesumma av 268 427 kronor. Landstinget har sedermera för sin del godkänt överenskommelsen.

Utredningen framhåller, att de å-priser, som tillämpats vid köpesummans beräkning, överensstämmer med dem som norrlandskommittén utgått ifrån. Köpesumman specificeras sålunda.

96,95 hektar åker å 1 500 kronor	145 425
23,85 hektar skog å 1 500 kronor	35 775
84,91 hektar skog å 250 kronor	21 227
Byggnader	30 000
Tomtlägenheter	36 000

Summa kronor 268 427

Enligt vad landstinget uppgivit har detta erlagt 430 348 kronor för marken. Om denna överlätas till kronan för den föreslagna köpesumman, kommer sålunda landstinget att få bära en kostnad av 161 921 kronor.

Utredningen anför vidare, att markområdet har i huvudsak tillfredsställande arrondering. Inom detsamma finnas emellertid ett par mindre skiften, vilka hittills ej kunnat inköpas. Kronan har möjlighet att förvärva dessa skiften, om kronan i utbyte lämnar viss annan del av området. Utbytet kan dock ej ske utan kostnad, emedan det bl. a. förutsätter förflyttning och uppförande av en hölada. Då utbytet är önskvärt för erhållande av en rationell ägofigur, bör det dock ske. Kostnaderna därför beräknas till cirka 11 600 kronor.

I anslutning till det anförda föreslår utredningen, att å kapitalbudgeten under Statens domäners fond skola anvisas 280 000 kronor för markinköp och ägoutbyten.

Lantmäteriförrättningar. Utredningen anför, att samtliga lantmäteriförrättningar, som erfordras för bildandet av den planerade försöksgården, ha utförts under hösten 1950. Emellertid är det med hänsyn till avstyckningarnas stora antal och rådande in-teckningsförhållanden icke möjligt att förutsäga, när förordnande om sammanläggningen kan vara att vänta. Dock föreligger, enligt vad utredningen inhämtat, intet hinder för att det inköpta jordområdet sammanlägges till en fastighet. Kostnaden för avstyckningsförrättningarna beräknas för hemskiftena till 4 300 kronor och för utskiftena till 1 500 kronor, eller sammanlagt till 5 800 kronor. Kostnaderna ha tills vidare bestritts av Västerbottens läns landsting i avvaktan på att markområdet överlätas till kronan.

Reglering av avlopp. I betänkandet anføres att hela Röbbäcksdalsområdet är tämligen jämnt och ligger endast 4—9 meter över havet. Röbbäcken, som

utgör områdets gräns mot sydväst, fördjupades åren 1918—1920 men är numera till stor del igenslammad och igenrasad. På grund härav står vattnet under vårarna inom den lägsta delen av området i nivå med markytan och inom hela området ovan täckdikningsögonen. Bäckens tjänstgör även såsom avlopp för spillvattnet från Röbbäcksdalens mejeri. Något reningsverk för detta spillvatten finnes ej.

Utredningen framhåller härefter, att Röbbäcken avvattnar ett tämligen stort jordbruksområde. Dess sänkning och upprensning är därför av vitalt intresse för ett stort antal jordbrukare. Frågan om en ny reglering av Röbbäcken har under senare år diskuterats av därav berörda parter. Enligt vad utredningen inhämtat torde planeringen av regleringsföretaget vara avslutad före utgången av år 1950. I regleringsföretaget ingår förutom sänkning och upprensning av Röbbäcken även bl. a. upptagande av avlopp utmed rågången mellan Tegs och Böle byars skifteslag. Denna del av avloppet, som kommer att ligga inom försöksgårdens område, måste vara täckt. Merkostnaderna för denna täckta del av avloppet böra helt bestridas av försöksgården och ha därför inräknats i försöksgårdens kostnader för regleringsföretaget. Dessa kostnader uppgå till 15 276 kronor. Försöksgårdens andel i kostnaderna för regleringsföretaget förutom nyssnämnda merkostnad beräknas preliminärt till 5 700 kronor. Sammanlagt upptager utredningen sålunda 20 976 kronor för reglering av avlopp.

Den av regleringsföretaget berörda arealen utgör 66,²⁷ hektar. Båtnaden uppskattas till 32 000 kronor. Sänkningen av Röbbäcken och upptagandet av nyssnämnda avlopp beräknas kunna påbörjas hösten 1951 och slutföras sommaren och hösten 1952. Utredningen anser det angeläget att företaget skall komma till stånd utan dröjsmål. De för försöksgården erforderliga täckdikningsarbetena kunna nämligen icke avslutas förrän gårdens avlopps-förhållanden reglerats definitivt.

Täckdikning och täckdikningsförsök. Av den föreslagna försöksgårdens åkerareal äro endast cirka 24 hektar täckdikade. Återstoden eller omkring 73 hektar är genom öppna diken sönderstyckad i en mängd smala skiften. Detta förhindrar en enhetlig och rationell brukning av jorden. Med anledning härav och med hänsyn till gårdens skötsel i övrigt samt den planerade försöksverksamheten anser utredningen, att denna åkerareal snarast bör täckdikas.

I betänkandet framhålles i anslutning härtill, att behovet av täckdikningsförsök i övre Norrland är synnerligen stort. Svårigheter ha emellertid förelagat att placera sådana försök. Vid den planerade försöksgården synes emellertid ett större täckningsförsök kunna utläggas utan att övrig försöksverksamhet kommer att hindras. Jordarterna vid Röbbäcksdalen äro representativa för en stor del av Västerbottens läns kustland. Det föreslagna täckdikningsförsöket bör omfatta dels djupförsök och dels avståndsförsök. Arealbehovet för detsamma är cirka 5 hektar.

Utöver nämnda areal skulle således närmare 70 hektar behöva täckdikas. Preliminära täckdikningsplaner ha uppgjorts av lantbrukshögskolans hydro-

tekniska institution. Den totala kostnaden för hela dikningsföretaget beräknas till 101 300 kronor. I denna summa ingå dock de under nästföregående avsnitt angivna kostnaderna å 20 976 kronor för det täckta avloppet samt för rensning av Röbbäcken. Kostnaderna för dikning av själva försöksgården uppgå alltså till 80 324 kronor.

Utredningen framhåller vidare, att nyssnämnda belopp å 101 300 kronor skulle kunna reduceras med cirka 12 000 kronor, därest statsbidrag skulle utgå till avloppen och täckdikningsförsöksnämnden skulle bekosta anläggningen av det planerade täckdikningsförsöket. Detta skulle givetvis icke medföra minskade kostnader för staten, men sistnämnda summa skulle då tagas från redan beviljade anslag.

Enligt utredningens mening böra arbetena med täckdikningen påbörjas hösten 1951 och avslutas sommaren och hösten 1952.

Anläggning och reparation av vägar. Utredningen uppger, att några användbara ägovägar icke finnas och föreslår, att erforderliga ägovägar skola anläggas så snart som möjligt. Anläggningskostnaderna beräknas till 24 800 kronor, vilket motsvarar 14 kronor 67 öre per sträckmeter. Härjämte erfordras 300 kronor för grusning av en utfartsväg. Den totala kostnaden för vägar skulle sålunda uppgå till $(24\ 800 + 300 =)$ 25 100 kronor.

I detta sammanhang anför utredningen vidare, att åkerjorden bör skötas på samma sätt som för närvarande intill den 1 oktober 1951, då detta års skörd bör vara helt bärgad. Från och med nämnda dag bör åkerbruket drivas i försöksgårdens egen regi. Detta är erforderligt för att omförmälda täckdiknings- och vägarbeten skola kunna påbörjas.

Uppförande av vissa ekonomibyggnader. För att få möjligheter att bedöma, hur ekonomibyggnaderna lämpligen böra planläggas, har utredningen uppgjort förslag till växtföljd och på grundval härav beräknat kreatursbesättningens lämpligaste storlek. Utredningen utgår från att kreatursbesättningen åtminstone tills vidare bör utgöras av svensk kullig boskap med hänsyn till att denna ras dominerar i mellersta och norra Norrland. Under denna förutsättning räknar utredningen med att den årliga skörden å försöksgården skall medgiva en besättning å 45 mjölkkor, 20 kvigor, 15 gödkalvar, 1 avelstjur, 3 arbetshästar, 50 gödsvin samt en i svinstamkontroll deltagande svinbesättning om 160 djur. Frågan om huruvida en svinstamkontroll skall förläggas till Röbbäcksdalen anser dock utredningen böra behandlas senare. Med utgångspunkt från nu angivna beräkningar har lantbruksstyrelsens byggnadsbyrå upprättat förslag till ekonomibyggnader. Enligt detta förslag skola byggnaderna bestå av ett stall med loge för hö och halm, avsett för nyssnämnda antal nötkreatur och hästar, en siloavdelning för ensilage och spannmål jämte rotfruktsutrymme samt ett friliggande gödsvinstall. Byggnaderna ha kostnadsberäknats till 155 000 kronor, varav cirka 18 000 kronor för gödsvinstallen. I förstnämnda belopp äro inräknade kostnaderna för installation av elektricitet, vatten och avlopp men icke kostnader för de maskiner, som äro erforderliga redan i förevarande sammanhang. För sist-

nämnda ändamål beräknar utredningen ytterligare 15 000 kronor. Det må nämnas, att ifrågavarande maskiner endast utgöra en ringa del av den maskinuppsättning, som avses skola finnas vid gården efter dess fulla utbyggnad. Utredningen anser det kunna ifrågasättas, om gödsvinstallet skall uppföras redan under den första utbyggnaden. Med hänsyn till att växtodlingen vid försöksgården kommer att utgöra ett lämpligt underlag för uppfödning av gödsvin och till att ett mejeri finnes i närheten, anser den det emellertid ur ekonomisk synpunkt vara fördelaktigt, om gödsvinproduktionen kan påbörjas snarast möjligt. Utredningen finner därför avgörande skäl tala för att gödsvinstallet bör uppföras samtidigt med huvudekonomibyggnaden.

Försöksgårdens förvaltning under budgetåret 1951/52. Utredningen behandlar här efter frågan om försöksgårdens förvaltning under den närmaste tiden efter kronans förvärv av gården. Den uttalar härvid att det, då något definitivt förslag angående personal vid försöksgården eller vid de filialer, som anses böra förläggas i anslutning till denna, ännu icke föreligger, synes lämpligt att förvaltningen anförtros åt en för ändamålet anställd person. Emellertid är det önskvärt, att förvaltningen och utbyggnaden av försöksgården skötes i intimt samarbete med utredningen, så länge denna är verksam. Med hänsyn härtill föreslår utredningen, att den skall erhålla befogenhet att för tiden 1 juli 1951—31 december 1952 anställa lämplig person att under dess överinseende omhändera förvaltningen av försöksgården och kontrollen av de planläggnings- och byggnadsarbeten, som avses skola utföras under nämnda tid. Sedan utredningen slutfört sitt uppdrag, bör förvaltaren arbeta under överinseende av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. De arbetsuppgifter, som sålunda komma att åligga förvaltaren, förutsätta givetvis heltidstjänstgöring.

Förvaltarens arvode och totala ersättning för tiden 1 juli 1951—30 juni 1952 bör enligt utredningen beräknas till 12 000 kronor. Dessutom erfordras 2 000 kronor till bestridande av dennes resor och expenser.

Förberedelseåtgärder under våren 1951. Utredningen framhåller att det ur tidsbesparingssynpunkt skulle vara synnerligen värdefullt, om vissa förberedande arbeten kunde utföras redan våren 1951. Bland dessa arbeten nämnas utarbetande av detaljritningar för byggnader samt detaljplaner för täckdikning och ägovägar. För dylika förberedande arbeten beräknar utredningen ett belopp av 2 000 kronor.

Tidsschema för försöksgårdens första utbyggnad. Utredningen lämnar under detta avsnitt en sammanfattande redogörelse för den ordning, i vilken de föreslagna åtgärderna böra komma till stånd. Detta tidsschema innebär följande.

Pågående lantmäteriförrättningar förutsättas skola vara avslutade redan under år 1950. Under våren 1951 skall försöksgårdsområdet överlåtas till kronan och övertagas den 1 juli detta år. Härjämte skola ekonomibyggnaderna börja uppföras. Under hösten 1951 skall skötseln av jorden övertagas samt

arbetena med avlopp, ägovägar och täckdikning igångsättas. Slutligen beräknas, att påbörjade arbeten å ekonomibyggnader, avlopp, ägovägar och täckdikning skola avslutas under sommaren och hösten 1952.

Övriga forsknings- och försöksinstitutioner vid Röbbäcksdalen. Såsom inledningsvis anförts ämnar utredningen i ett följande betänkande behandla frågan om vilken forsknings- och försöksverksamhet, som lämpligen bör förläggas till försöksgården. Emellertid framlägges redan i förevarande betänkande förslag rörande sådan verksamhet i två avseenden. Sålunda föreslår utredningen — såsom närmare framgår av vad som anförts under avsnittet täckdikning och täckdikningsförsök — att viss täckdikningsförsöksverksamhet skall äga rum vid gården. Vidare anser sig utredningen redan nu böra föreslå att en provningsavdelning för statens maskinprovningar skall förläggas inom försöksgårdens område i enlighet med det såsom alternativ 1 betecknade förslag i ämnet, som maskinprovningarna framlagt i sina anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 (jfr IX ht 1951 p. 118). Utredningen framhåller härvid, att något hinder icke föreligger mot att uppföra erforderliga byggnader för avdelningen, så snart beslut fattats om att inrätta försöksgården. Det skulle för övrigt medföra avsevärda fördelar, om dessa byggnadsprojekt utfördes samtidigt. Avdelningen skulle nämligen då få tillfälle att prova de specialmaskiner, som erfordras för täckdikning och övrig planering av försöksgården. Skulle på grund av statsfinansiella skäl det av maskinprovningarnas styrelse föreslagna andra alternativet — d. v. s. provningsavdelningens inrymmande provisoriskt i hyrda lokaler — föredragas framför alternativ 1, förordar utredningen att avdelningen skall förläggas så nära Röbbäcksdalen som möjligt, lämpligen då vid Umeå lantmannaskola.

Yttranden.

Samtliga remissinstanser utom statskontoret tillstyrka utredningens förslag eller lämna desamma utan väsentlig erinran. *Lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Jämtlands län och samma läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* framhålla särskilt betydelsen av att en avdelning av statens maskinprovningar inrättas vid försöksgården i enlighet med utredningens förslag. *Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* anser, att vid försöksgårdens första utbyggnad även bör uppföras ett potatislagerhus. Såsom skäl härför anför utskottet, att ett dylikt lagerhus erfordras för att den beräknade årsskörden skall kunna tillvaratagas på betryggande sätt samt att Norrland rent försöksmässigt har behov av att frågan om potatislagerhusens utformning löses. Även *lantbruksnämnden i Norrbottens län* ifrågasätter om ej ett potatislagerhus bör komma till stånd redan i förevarande sammanhang. Kostnaderna härför beräknas till 15 000—20 000 kronor, om huset uppföres av trä. Nämnden utgår vid denna beräkning från ett lagerhus, som kan rymma omkring 1 300 deciton och dessutom innehåller en förgröningsavdelning för 250 deciton. Behovet av ett potatis-

lagerhus understrykes vidare jämväl av *lantbrukshögskolans försökskollegium*. Däremot anser *högskolestyrelsen* att med denna fråga bör anstå i avbidan på utredningens kommande betänkande.

I övrigt må av de tillstyrkande yttrandena återgivas följande.

Lantbruksstyrelsen påpekar, att utredningen icke beräknat några kostnader för jordbearbetning, gödsling, utsäde o. s. v. under våren 1952. Av betänkandet framgår sålunda icke hur jordbruksdriften då skall ordnas. Å andra sidan är det emellertid med hänsyn till de grundförbättringsarbeten, som beräknas skola pågå under nämnda tid, vanskligt att avgöra vilka jordbruksarbeten som då kunna utföras. Enligt vad styrelsen uppger sig ha inhämtat har i anledning härav avtal träffats med Umeå lantmannaskola om att dess skoljordbruk skall utföra de arbeten som ovillkorligen måste ske under nu ifrågavarande tidsperiod. Kostnaderna härför avses skola täckas under budgetåret 1952/53, då grödan kan disponeras. Styrelsen anser nu angivna anordning böra godtagas.

Lantbrukshögskolans försökskollegium framhåller nödvändigheten av att sådana åtgärder från början vidtagas, att icke försöksmöjligheterna i något avseende bli spolerade eller försvårade under utbyggandet av försöksgården. Med hänsyn härtill hör enligt kollegiets mening antingen i samband med beslut om försöksgårdens inrättande även utses en föreståndare, som från början kan planera försöksverksamheten, eller också den föreslagna förvaltarbefattningen underställas icke blott utredningen utan även lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Vidare anser kollegiet försöksgårdens skogsmarksareal vara alltför liten. En utökning av denna är därför i högsta grad önskvärd.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök delar försökskollegiets uppfattning om vikten av att försöksmöjligheterna vid Röbäcksdalen icke äventyras under utbyggnaden av försöksgården. För sin del anser emellertid styrelsen, att dessa möjligheter böra kunna tillvaratagas på ett betryggande sätt genom den av utredningen föreslagna provisoriska ledningen av gården. Å ena sidan torde nämligen högskolans och lantbruksförsökens intressen vara tillfredsställande tillgodosedda genom att såväl vice ordföranden i dess styrelse som överinspektören för lantbrukets försöksväsen äro ledamöter av utredningen. Å andra sidan är det enligt styrelsens uppfattning icke lämpligt att utse föreståndare för försöksgården innan beslut fattats angående den föreslagna forskningsinstitutionens omfattning. Slutligen finner styrelsen i likhet med försökskollegiet en utökning av den till försöksgården föreslagna skogsarealen vara önskvärd. Enligt vad styrelsen erfarit föreligga emellertid för närvarande icke möjligheter att förvärva sådan areal utöver den av utredningen föreslagna.

Lantbruksnämnden i Västernorrlands län finner de av utredningen angivna kostnaderna för ekonomibyggnader vid försöksgården vara synnerligen låga. Vidare uttalar nämnden, att man bör överväga att vid försöksgårdens utbyggnad få till stånd vissa byggnadsförsök. Nämnden motiverar detta förslag med den utomordentliga betydelse, som byggnadsproblemet har för det

norrländska jordbruket. Inom Västernorrlands län har sålunda en oroväckande hög procent av jordbruken undermåliga byggnader. En omfattande förnyelse framstår därför såsom ett livsvillkor för jordbruksdriften. De ifrågasatta försöken böra enligt nämnden gå ut på att söka få ned byggnadskostnaderna till det minimum, som kraven på djurens hälsa, produktionen och arbetsförhållandena medgiva. Byggnadskostnaderna ha nämligen stigit till sådan höjd, att en förräntning av byggnadskapitalet är problematisk. Såsom exempel på ett lämpligt byggnadsförsök angiver nämnden att man vid ladugårdsbygget vid försöksgården skulle kunna uppföra tre olika byggnadskroppar med plats för samma antal djur i var, men byggda efter tekniskt, kvalitativt och kostnadsmässigt skilda grunder. Därigenom skulle man få möjlighet till långvariga jämförande försök.

Även *Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* ifrågasätter om det är möjligt att uppföra den planerade ekonomibyggnaden inom den angivna kostnadsramen.

Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott ifrågasätter om gödsvinproduktionen bör tillmätas så stor betydelse, som utredningen gjort. Här om framhålles dels att försöksmässig svinuppfödning redan är avsedd att ske vid Öjebyns försöksgård, dels att en viss konkurrens om det för uppfödningen avsedda viktigaste fodermedlet, nämligen mejeriavfallet, skulle uppstå med sådana inom orten bosatta företagare, som ha svinuppfödning såsom huvudsaklig inkomstkälla. Slutligen understryker utskottet, att den nu föreslagna utbyggnaden av en försöksgård vid Röbbäcksdalen icke får leda till att realiserandet av byggnadsprogrammet vid Öjebyns försöksgård fördröjes.

Såsom förut antytts framställer *statskontoret* vissa erinringar mot utredningens förslag. Ämbetsverket uttalar sålunda, att ett säkert ställningstagande till utredningens förslag i vissa avseenden icke kan ske förrän det närmare klarlagts, vilken forsknings- och försöksverksamhet som bör anordnas vid Röbbäcksdalen. Ämbetsverket kan sålunda icke tillstyrka, att enbart på grundval av föreliggande utredning medel skola anvisas för uppförande av ekonomibyggnader samt för anskaffande av maskinutrustning. Den av utredningen antydda möjligheten att bevilja statsbidrag till täckande av kostnaderna för de planerade avloppsarbetena från redan anvisat anslag bör vidare enligt statskontorets mening icke utnyttjas. För ändamålet erforderligt belopp bör i sin helhet anvisas från anslag, som må komma att beviljas för försöksgårdens anläggande. Däremot anses för det tilltänkta täckdikningsförsöket böra kunna tagas i anspråk medel, som stå till täckdikningsförsökens nämndens förfogande. Beträffande försöksgårdens förvaltning finner statskontoret det för sin del lämpligare, att överenskommelse träffas med Västernorrlands läns landsting om att detta skall ha tillsyn över gården i avvaktan på att försöksverksamheten kan igångsättas. I fråga om utredningens framställning om att ett belopp av 2 000 kronor skall anvisas till vissa förberedelseåtgärder under våren 1951 uttalas, att hinder icke torde möta mot att anvisa dessa medel från kommittéanslaget. Slutligen erinrar statskontoret be-

träffande frågan om anläggande av en filial till statens maskinprovningar vid försöksgården om föredragande departementschefens uttalande i årets statsverksproposition (IX ht s. 195), att han i nuvarande läge icke kunde förorda inrättandet av en dylik filial redan från och med nästa budgetår.

Departementschefen.

Såsom framgår av det föregående har 1949 års riksdag i princip beslutat, att en försöksgård skall inrättas vid Röbbäcksdalen utanför Umeå och att viss forskningsverksamhet på jordbrukets område skall förläggas dit. I anslutning härtill har uppdragits åt särskilda sakkunniga, den s. k. Röbbäcksdalsutredningen, att avgiva närmare förslag i ämnet. Under sitt arbete har utredningen funnit, att den första åtgärden bör bli att utbygga själva försöksgården. Utredningen har därför avgivit ett första betänkande med förslag i sådant syfte.

Såsom framhållits redan i direktiven för utredningen synes det nödvändigt att forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen skall igångsättas etappvis. Eftersom en förutsättning för större delen av ifrågavarande verksamhet är att för försöksändamål lämpad mark står till förfogande bör enligt min mening den första åtgärden vara, att den erforderliga marken förvärfvas och sättes i lämpligt skick. Däremot finner jag övervägande skäl tala för att beslut om uppförande av ekonomibyggnader å försöksgården fattas först i samband med beslut om övriga för försöksgården behövliga byggnader.

Såvitt gäller omfattningen av försöksgårdens område överensstämmer utredningens förslag med vad norrlandskommittén i sitt förenämnda betänkande ansett sig böra föreslå. Jag biträder detta förslag och förordar alltså, att köpet skall omfatta hela det område om cirka 97 hektar åker och 109 hektar skog, som Västerbottens läns landsting förvärvat för ändamålet. För området har landstinget betingat sig en köpesumma av 268 427 kronor. Detta belopp torde böra godtagas. Såsom utredningen anfört böra emellertid vissa ägoutbyten genomföras i samband med markförvärvet. Kostnaderna härför torde kunna beräknas till det av utredningen angivna beloppet 11 600 kronor. Kostnaderna för lantmåteriförrättningar, reglering av avlopp, täckdikning och täckdikningsförsök samt anläggning och reparation av vägar har utredningen uppskattat till respektive 5 800, 20 976, 80 324 och 25 100 kronor eller tillhopa 132 200 kronor. Dessa beräkningar föranleda icke någon erinran från min sida. För inköp och iordningställande av markområdet skulle alltså behövas sammanlagt (268 427 + 11 600 + 132 200 =) i runt tal 412 200 kronor. Jag föreslår att detta belopp skall anvisas såsom ett investeringsanslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1951/52 under Statens affärsverksfonder: Domänverket. Anslaget bör benämnas Markförvärv m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen.

Innan verksamheten vid försöksgården igångsatts synes det icke erforderligt att en särskild förvaltare skall tillsättas. Området bör enligt min mening, med hänsyn bland annat till att däri ingår en ej oväsentlig skogsareal, tills vidare kunna förvaltas av domänverket. Jag förutsätter härvid, att domänverket skall kunna erhålla biträde från lantbruksnämnden i länet beträffande skötseln av åkerjorden och arbetena för att iordningställa marken. Givetvis bör också erforderligt samråd äga rum med utredningen.

Utredningen har vidare hemställt att till dess förfogande skall ställas ett belopp å 2 000 kronor till vissa förberedande arbeten vid försöksgården. I den mån härmed avses sådana åtgärder, för vilka kostnaderna ej få anses ingå i de belopp, som beräknats för iordningställandet av marken, torde, såsom statskontoret påpekat, erforderligt belopp böra anvisas från nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Vad slutligen beträffar utredningens förslag att redan i förevarande sammanhang en filial av statens maskinprovningar skall inrättas å försöksgårdens område, torde jag få erinra om att denna fråga behandlats i årets statsverksproposition i samband med maskinprovningarnas anslagsäskanden för nästa budgetår (IX ht 1951 p. 118). Jag uttalade därvid, att jag alltjämt icke kunde förorda att en särskild provningsavdelning skapades för Norrland redan under budgetåret 1951/52. Vad i förevarande ärende förekommit har icke föranlett mig att ändra ståndpunkt i denna fråga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Markförvärv m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen* å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 412 200 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Grass.